

se n'apartà però amb una combinació desafortunada, ben inversemblant).³ I és que en una certa mesura la proposta no mancava de versemblança: seria un mot germànic derivat de l'a-al. ant. *borgēn*, alem. mod. *borgen* 'manllevar', mot que realment pertany a una família ben arrelada en germànic; ags. *borgian* 'manllevar', 'protegir', a-al. ant. *bor(a)gēn* 'manllevar', 'pendre cautela', 'tenir compte amb alguna cosa'. Es tractaria d'un derivat en -ANJAN que n'hauria format la llengua dels francs i dels longobards, tipus de derivació que efectivament es dona de vegades.

Però no hi ha cap indici de l'existència de tal germ. *BORGANJAN, ni el significat de la base BORGJAN correspon bé al dels mots romànics ni, sobretot, hi coincideix la forma, car el canvi de BO- en BA- no té explicació raonable en germànic ni en romànic, i els defensors de la idea han hagut de recórrer a suposats encreuaments o contaminacions ben poc fundats en la vida del mot.⁴ En realitat el tipus BORGJAN no és més que un dels nombrosos representats d'aquesta família en germànic. El cap de família és el gòt. *baigran* 'desar, conservar', que pertany al germànic comú, i mantingut pertot (esc. ant. *bjarga*, ags. *beorgan*, a. i b. al. ant. *bergan*, *gibergan*). Com que realment des de la vària significació d'aquesta família germànica es pot arribar a la concreció en els significants romànics al voltant de la idea de 'negocier', amb les variants de 'disputar-se de paraules sobre un objecte', 'mercadejar', 'discrepar verbalment', etc., no fóra inversemblant potser d'acontentar-se rectificat la idea d'Ulrich en un francic *BERGINJAN o *BERGANJAN que almenys ens estalviaria la dificultat del canvi de la vocal inicial (car el pas de BER- a bar- és quasi normal).

Tanmateix tinguem en compte que la terminació -ANIARE o -ANJAN és merament hipotètica en germànic, i que aquesta família de mots indoeuropeus no està menys ben representada en altres famílies nòrdiques de la mateixa soca que el germànic. Hi ha acord dels especialistes a cercar aquest origen al tipus pre-romà *BARGA 'cabana de palla' en un mot iHiri, rètic o sorotàptic (Tagliavini, *ZRPh*. XLVI, 48-49, etc.) i sobretot, en qualitat d'arrel verbal, és comú a totes les llengües eslaves i bàltiques des de llurs orígens: esl. comú *bergo*, paleosl. *bręgo* 'pendre cura de', rus *beręgú* 'guardar, conservar, estalviar', lit. oriental (auks-tàtic) *birginti* 'estalviar' (Pok., *IEW*, 145). Està bé que ens atinguem, doncs, en termes generals, a aquesta família indoeuropea, però puix que el significat del mot balto-eslau s'adapta tant o més al romànic que el del germànic, i només en bàltic tenim testificada la derivació en nasal, çper què no hem d'admetre que el romànic *BARGANIARE té més probabilitat de venir del sorotàptic que no d'una forma germànica?

¹ D'una variant així resulta, amb metàtesi, el bearn. *gabanhà* 'fer malbé': «si augun ausiderà lo foec en la dite patz --- enmende so qui aurà *guabanhat*», «carthe publique, et aquere no cuberte, ni destruite, rote ni *guabanhade* abans be leyable», docs. de 1243 i 1410 en el Cartulari d'Ossau (A 46.15, A 117.2). — ² Allí *barcaniare* «negociar, marchand»

ja es troba en docs. carolingis, *braganian* terme de dret comercial en docs. lombards del S. XII (A. Solmi, *Nuovi Studi Med.* III, 78-92. — ³ Tampoc no convencé Sainéan, *Sources Indig.* I, 155, que dona indicacions útils però no arriba a conclusions ben definides. — ⁴ La raó històrica de l'error és clara: el representant més conegut del mot era l'angl. *bargain*. Per això es formà el prejudici de cercar en germànic i en la família de l'anglès *borrow*. Però això no valia res essent a Anglaterra un mot de procedència francesa!

BARI-, element que entra en la formació de diversos tecnicismes, del gr. *βαρύς* 'pesant'. *Bari* 'metall més pesant que l'àcid sulfúric' [1868, *SLitCosta*]; d'on *bàric* i *baritat* (amb *baritina*, i el compost *baritocalcita*). *Baria* (Fontserè). *Baricentre*, *baricèntric*. *Barisfera* (Fontserè). *Bariton* [1868, *SLitCosta*], pres del gr. *βαρύτονος*, compost amb *τόνος* 'to'. *Baròmetre* [-tro, 1803, Belv.], compost de *βάρος* 'pressió'; *baromètric*. *Barestesiòmetre*. *Barògraf* i *barograma* (Fontserè). En línies generals aquest és el conjunt. Els detalls històrics d'aquesta família en les llengües modernes es presenten en quatre subgrups: a) *Bariton*, ja clàssic en grec i que entrà a través de França i Itàlia [1540, Doni i fr. ja en Rabelais].¹ *Baròmetre*, creació de la física moderna, ja usual en anglès i francès des del S. XVII. c) *Barita* (que en la forma *barytes* ja s'usava a Anglaterra i França en el S. XVIII, i després fou llatinitzat com a *baryta* en anglès), aplicació concreta del gr. *βαρύτης* 'pesantor', d'on el químic Davy el 1808 extragué l'anglès científic *barium*, nom del bari, perquè aquest metall fa un paper important en la composició d'aqueix mineral. Posteriorment, d) el grup proliferà en els altres compostos i derivats, en part arrencant directament de l'adjectiu grec, en composicions creades pels científics, en part combinant-se això amb un o altre dels tres models preexistents. Addicions de Fontserè, c. 1925, al *DOrt*.

¹ Amb deriv. *barytoner*. Un personatge de les seves primeres parts (Panurg?) es presenta en *cornant de la bouche et en barytonant du cul*. Derivat que després passa al domini literari comú: «entre-dourmì, *baritounavo* / coume dèu faire un mètre porc», 'grunyia, roncava' en el provençal J. Gaidan (*TdF*). En el crític i tèdric musical italià Doni té l'ús seriós normal, però l'humorístic i rabelaisià pot argüir antiguitat major o almenys igual; més aviat allò puix que es tracta ja d'un mot derivat.

+*Barjadera*, V. *esbarzer*

BARJAULA, 'dona dolenta' (amb els diversos matissos d'aquest concepte), prov. mod. *barjau* 'xerraire, xerrame a': mots afectius d'origen incert, sense connexions segures en cap de les dues llengües, i menys en la nostra; no és impossible que el punt d'arrencada es trobi en un nom propi, però com que l'origen del nostre cognom *Barjau* no està aclarit, i podria ser